

ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТУ В ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Лапшин С. А.

канд. іст. наук, доцент,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна*

Лапшина І. М.

канд. пед. наук, доцент,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна*

Анотація. Автори статті стверджують необхідність формування полікультурного компоненту в розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти, коментують потенціал навчальних дисциплін щодо становлення полікультурної компетентності здобувача вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, професійне становлення фахівця, полікультурний компонент, формування компетентності.

Lapshyn Sergiy, PhD in Historical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi, Vinnytsia, Ukraine

Lapshyna Iryna, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi, Vinnytsia, Ukraine

FORMING THE MULTICULTURAL COMPONENT IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT THE FUTURE SPECIALIST OF PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION

Summary. The authors emphasize the necessity of forming the multicultural component while developing the professional competences of future specialists of the preschool and primary education. They also comment on the educational courses' potential regarding the development of a higher education student's multicultural competence.

Key words: higher education, specialist's professional formation, multicultural component, competency formation.

Революція Гідності, анексія Криму та військова агресія Російської Федерації на сході України безперечно є найгострішими подіями в сучасній історії нашої держави. Вони виявили основні напрямки трансформаційних процесів розвитку України: зміцнення обороноздатності держави, боротьба із сепаратистськими рухами, реформа державної влади, розвиток вітчизняної економіки й освіти та інше. Активну роль у поваленні авторитарного режиму й протистоянні агресії країни-сусіда відіграла молодь. Це є свідченням високого рівня політичної свідомості та культури молодих громадян України, для яких почуття патріотизму, любові до Батьківщини є важливими маркерами у житті.

Зауважимо, що патріотизм передбачає гордість за матеріальні і духовні досягнення свого народу, бажання зберегти характерні особливості, культурне надбання різних етнічних груп України, готовність підпорядкувати свої особисті інтереси інтересам загалу, в якому живеш, захищати інтереси своєї

громади, народу в цілому. Ці риси є характерними й для сучасного студентства.

Вища школа як соціальна структура покликана сприяти становленню у студентської молоді соціальної, громадянської, загальнокультурної компетентностей, які гарантують прилучення майбутніх фахівців до загальнолюдських культурних цінностей, розвиток професійної культури, задоволення освітніх потреб, швидку адаптацію до полімовного та полікультурного соціального середовища.

Майбутні фахівці з дошкільної та початкової освіти у закладі вищої освіти вивчають кілька культур та їх виявів – мов: українську як державну й рідну для багатьох студентів, одну з мов корінного населення або національної меншості в Україні, одну з європейських мов (за вибором англійську, німецьку, французьку). Ці мови передусім мають стати для молоді засобом спілкування, пізнання та прилучення до національної культури народів-носіїв цих мов. Разом з тим, мотивація щодо удосконалення соціокультурних знань й умінь одночасно з кількох мов у майбутніх педагогів суттєво різниться. Не викликає сумнівів необхідність досконалого володіння українською мовою, оскільки це мова навчання у ЗВО, професійного зростання, міжособистісного спілкування тощо. Значення інших мов, володіння якими в умовах полікультурного середовища є підґрунтям соціальної мобільності молоді, переосмислення процесів економічної і культурної інтеграції, перспектив розвитку національних культур через усвідомлення загальнолюдських цінностей, на жаль, не завжди адекватно сприймається студентами [1, с. 268]. Тому в освітньому процесі закладу вищої освіти необхідно терміново вжити заходів щодо реального розширення полікультурного освітнього простору.

В науково-педагогічній літературі (Аракелян О. В., Асмолов А. Г., Бенкс Е. Д., Голік Л. О., Ковальчук О. І.) виокремлено компоненти полікультурної освіти: досягнення сучасної культури і цивілізації; соціальні навички комунікації і моральної культури міжнаціонального спілкування; методи реалізації цілей і завдань традиційної культури етносів; їх сучасне трактування [2, с. 38].

Важливо реалізувати заходи, що употужнюють зацікавленість майбутніх фахівців у досягненнях сучасної європейської культури, сприяють розвитку соціально-комунікативних навичок з урахуванням традицій носіїв мов. Полікультурна підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти, на нашу думку, передбачає формування у студентської молоді системи моральних цінностей та оцінно-емоційного ставлення до оточуючого світу, адекватних культурним традиціям національних груп України та її держав-сусідів, толерантного ставлення до світових і національних мов як культурного явища та інших проявів національної культури (література як мистецтво слова, театральне, музичне й образотворче мистецтво, архітектура). Це сприяє розвитку взаєморозуміння між учасниками комунікації, поглибленню знань з рідної мови та культури при порівнянні з культурами європейських народів.

Поряд із створенням у майбутніх фахівців бази лінгвістичних умінь, виникає нагальна потреба у формуванні навичок міжкультурної комунікації. Ефективним у навчанні іншомовного спілкування вважаємо діалоговий метод.

З цією метою в освітній процес залучаються творчі рольові ігри, навчальні ситуації варіативного вибору, за допомогою яких майбутні фахівці опановують способи комунікації з представниками різних соціальних груп, взаємодії задля досягнення спільної мети.

У позанавчальний час студентам доцільно брати участь у виставах театральних студій, відвідуванні спектаклів, естрадних та музичних концертів, творчих виставок діячів національних культур, обговоренні самостійно прочитаних або переглянутих творів сучасних майстрів художнього слова. Таким чином, освітній процес виходить за межі фізичної адреси закладу освіти.

Активізація інтересу до національних культур у взаємозв'язку зі світовою культурою продуктивно реалізується лише за умови її планування на засадах діалогу культур, толерантного ставлення до представників інших соціокультурних груп, поваги прав людини на особистий вибір форм життєдіяльності з урахуванням національних стереотипів соціальної поведінки. В мультинаціональній державі саме полікультурна освіта спроможна об'єднати спільною метою різні етносоціуми (члени родини, друзі, люди одного віку, статі, національності; освітні та релігійні об'єднання, професійні корпорації). Відбудеться це на основі знання національних культур власного та інших народів й оволодіння мовами міжнаціонального спілкування. Тому процес професійної освіти фахівців усіх без винятку галузей суспільного виробництва має передбачати наскрізну і результативну полікультурну підготовку. Це стосується передусім освітнього простору вищих педагогічних закладів.

Література

1. Голюк О. А., Лазаренко Н. І., Йоланта Гурал-Пулроле, Томаш Кук Реалізація права студентів на міжнародну академічну мобільність у практиці роботи закладів вищої педагогічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр.* Випуск 52. Київ–Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 268–272.

2. Ковальчук О. Питання полікультурної освіти в світлі розвитку сучасної педагогіки. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.* 2002. Вип. 16. Ч. 1. С. 37–43.

3. Пасинкова І. В. Культурне усвідомлення та мовний компонент університетської освіти в Україні та США. *Мова і культура.* Вип. 4. Ч. 2. К., 2002.